

ГЛАВА ПРВА

У којој су описана два њоја, две њојадије и две њојине ћерке из једнога села у Банату, у коме су њарохијани били њако њобожни да су бадава млели својим њојовима брашно у сувачама.

ила два попа – али не она два попа што су једном остали сами у свету, па се сваки од њих тужио и тешио да би му далеко лакше било животарити само да нема онога другог – не, дакле, та два попа, него друга два, и живели су у једном селу у Банату. Које је то село, нећемо вам казати, да не би село, ни криво ни дужно, потрзали и излагали га подсмеху, пошто оно није ни најмање криво за све ово што ће се у овој приповеци причати. А после, ако ћемо шта, оно и није село, него варошица. Та колик је само онај Велики сокак с краја на крај, па колико тек малих сокака има, а сви су широки! Зато ниједан није калдрмисан, а није никада ни био. Истина, подсмевају им се Темишварци да су им варошке краве појеле тротоар, али то је само једна пакост, јер тротоара заиста никада није ни било. Кад падне киша и начини се блато, положи чисмени

ЛАСТАВИЦА

мештани по земљи поред зида, колико да човек прође, тулају (кукурузовину), а краве наишле, па ваљда, као бесловесна створења, помислиле да је то за њих постављено, па појеле тулају која је, као што је свакоме познато, њихова храна; а то видео некад неки Темишварац, па, кô човек, исприповедао, и сад не даду никако мира људима, него их дирају једнако за прождрљивост њихових крава. Али је зато и било свашта. Било је батина, па, богме, и разбијених глава. И од тога доба мање их дирају. Особито у селу ни за живу главу нико то не сме да спомене; штавише, сад још хвале место да је суво и оцедно, и да му и не треба тротоар. Но, међутим, није баш ни тако. Напротив. Испред сваке куће има јендек пун воде, који се никад не празни; јер таман да пресуши, а оно по Велико-бечкеречком календару удари благослов из неба, и јендек се напуни опет као што је и био, и нуди и мами на уживање и дању и ноћу. Дању газе по води комшијска дечурлија и кваси турове, а и ноћу је једна лепота слушати жабе кад почну да певају. Поједине певаче већ познаје сав комшилук по гласу. Тако, на пример, један се жабац већ неколико година дере колико га грло доноси; има гласину кô бик, па се чује са пола атара колико је грлат. Нико га није дирао, па чак ни несташна дечурлија која су после кише онако радо и весело газила по бари, ни она га нису дирала. По свој прилици, ту је дочекао дубоку старост, и пошао трагом старијих својих.

Место је било велико, а побожни парохијани тако имућни да су комотно могли не два, него два пута по два попа издржавати, заједно са њиховим попадијама и ћеркама. Паори су били побожни људи, те држали свечаре, а попови им секли колаче, па новаца доста. Било у селу добрих момака на женидбу и лепих девојака на удају, а

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

рођиве у селу доста баш кô празника у години, па сваког празника или недеље на другом рогљу игра коло, па се све позаљубљивало једно у друго све до ушију. А најчешће се ипак скупљали и играли на рогљу код Неце бирташа, где је под јаловим дудом играло коло. Свирац свира тако целе године, а кад се обере кукуруз, онда се зна шта је његово. Он нити га сеје, нити окопава, па опет њему добро; његову кукурузу не може да нашкоди суша. Зато се и говорило по селу, кад неко за нешто не мари: „Е“, веле, „мари он за то кô Совра гајдаш за кишу“, или: „Тиче га се то много кô Совра гајдаша суша!“ – Он понесе само гајде, па кад га запитају: „Куда, Совро?“, а он им вели: „Идем да окопам ку’руз!“ А умео је ђаволски лепо да свира и да намигује, онако криво-вратаст. Бечкеречки нотарош кад тера кера – обично после асентирунга – не може без њега; одмах: „Дај Совру“, вели, дај, „Дај десну руку нашу“, вели господин нотарош, па му залепи пола десетице на шешир, а Совра дува за ону другу полутину кô бесан. А у колу кад свира, па кад стане пред неку газдачку девојку па свира, а она зна ко га је послао пред њу, па само гледа улево у земљу, па све везе, док се не озноји испод носа, па добије кô неке мале брчиће као од росе. А и само срце друкчије се ражђипа кад Совра свира. А у колу је све било заљубљено; свако има своју па не дâ другом до ње, него се кољу кô кере сваке недеље.

А што се заљубљивало, то се онајчешће и узимало. А кад дође до сватова, онда није добро само млади и младожењи, не добијају само они свако своје, него и други свет. Па кад добро пролази и кад се лепо проводи Глиша Сермијаш, кога обично нико и не зове у сватове (јер кад се случајно опије – а то је редовно случај код њега – тера свакога да пева песму: „А-а-а, драги брате комшија, ако ’оћеш

ЛАСТАВИЦА

весео бити, а ти мораш с нама пити“, па сипа за врат вино; а и иначе је несносан), – онда зло и наопако, да се не проведе лепо и не прође добро и господин попа, кога нарочито зову, и најугледније му место дају за столом, јер због сватова је ваљда и постала она реч: „Триста, без попа ништа“.

А господин попа седне тако у прочеље, отпева једно *Глас јосїоден на водах*, а затим само захтева и изволева. Једе ревносно и залива још ревносније, а капарише најревностије; тек ће рећи: „Брат-Мијо, не буди вам заповеђено, додајте ми, молим вас, из онога тањира ону тртицу! Чудим се, шта ми то све фали!“ Или: „Господин-домине“, обратив се Кипри нотарошу, „молим вас лепо, мало од оних крофни из онога тањира тамо, чини ми се да су те тамо мало руменије, а боље нарасле.“ А сваки поп чудо што воли крофне! Откуд сад то, бог ће га свети знати; али то је непобитан факат, познат сваком правом сину наше свете православне цркве. И један и други поп из овог места где се наша прича развија, могао је зачудо и за приповест много крофни појести. Већ чисто човек да не верује! За једнога од ове двојице, и то баш, бога ми, биће за поп-Ђиру, приповедају да је у једним сватовима појео пуну једну вешкорпу крофни, и то за оно кратко време док је пре ручка курисао домаћици. А домаћица стоји крај огњишта, зајапурена од врућине и од узбуђења и задовољства што је ствар свршена и зет упецан, па само вади крофне и баца их у корпу иза себе. Па док се домаћица забавља око оне што цврчи у великој гвозденој шерпењи и преврће је, дотле овај узима ону из корпе.

– И-ју, господин-попо, баш сте ви враг! А ди су крофне?!
– пита га зачуђена домаћица.

– Хе, хе, појео их, милостива!

– Та, и’те, ви се само шалите; ди сте и’ сакрили?

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

- Па појео, милостива!
- И-ју, мене жалосне! Зар толике крофне?!
- Хе, хе, из ваше руке, па не зна човек шта је доста!

А домаћица само ћути, а шта му је у себи помислила – то смртном човеку наравно да није познато! Али то му ништа не смета (ни њему, поп-Ђири, а ни поп-Спири), да после седне за сто и да са осталим гостима једе редом све, не хтевши, ваљда, као добар пастир, ни ту да се издваја од своје поверене му пастве, него седи као станац камен или кула светиља крај мора, непомичан на свом месту, док се све око њега љуља као таласи на узбурканом мору. Све се око њега за столом мења, једино он седи непроменљив. Неко се дигне да игра, некога одведу, а неки сам, онако без ичије помоћи, падне лепо под сто. Сете га се и нађу га тек онда кад га жена потражи: „А ди се то део мој човек?“, пита жена, докле га не нађе под столом. „Јао, терету мој!“ виче жена и диже га. А господин попа само седи. У двадесет и четир часа тек ако се једаред диже да види, вели, коње, или колут око месеца, на ком су крају штапци, или какво ће време сутра бити. А затим опет седне. И опет се мењају тањири, доносе чисте чаше и хладно, скоро наточено вино. И то тако траје све до медљане ракије ујутру, кад се господин попа искраде, да му не би пијани сватови из силне почасте придали Совру гајдаша да га прати до куће.

А што се у селу венчало, то је потпуно знало шта ради; знало је дужности и задатке брачнога живота и крајњи му циљ. И оба господина попа имађаху доста посла, а према томе и прихода, крштавајући новорођену децу по селу.

Мало који дан да не дође господин-попи, једноме или другоме, Аркадија црквењак, па не отпочне отприлике овако:

Л А С Т А В И Ц А

– Господине... моле вас да дођете... чекају вас у порти пред црквом, да крстите новорођеног младенца мужског пола Неци Прекајцу. – (Аркадија је, као и поп Ђира, мрзио на Вука и његове реформе, по којима се човек не може разликовати од паора).

Господин попа оде у цркву да крсти, а после крштења иде кући детињој, где га позива отац на ручак. На вратима га дочекује Неца гологлав и мало постиђен, пољуби га у руку, па само вели: „Хе, шта знате господин-попо, грешни смо људи!“ А кад се добро наруча и врати кући, донесе свачега, и пешкира и пешкирића, и шарених торбица и новаца. Попа броји новац, а брк му се смеши; броји и прича о детету, како је красан, напредан хришћанин. А госпоја попадија радосна, боже, па воли попу, као да су се тек јуче узели, па мисли у себи: „Та не би’ се мењала ни са вицишпановицом!“

Понекад се господин попа помало, бога ми, и зачуди кад му тако дође Аркадија црквењак па га позове да крсти.

– За кога оно рече? – запита неки пут господин попа црквењака.

А Аркадија увија понизно главом, смеши се, а све полако трља руку о руку, као да пере руке од нечега, па вели:

– Хе... та... да дођете, господине, да крстите... овај... Вуји Ирошу... мужскога је пола... синчић. Добио синчића, па кò јабука, дете здраво кò тресак! Каже фрау Цвечкенмајерка бабица да свога века још није вид’ла тако дете здраво па грлато... тринаест и по фунти, каже, тешко, а дера се кò мали бик... Чује се још од винцилирове куће ларма у кући. Једно чудо...

– О мај! И јесте чудо! А кад брж’? – чуди се попа.

– Па већ неколико дана има како је – ублажава Аркадија.

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

– Та знам, знам, ал’ опет... Кад је оно било? У јануару... е, а сад имамо јулиј месец. Х-е-е-е! – врти господин попа главом. – Ви’ш, молим те! А-а-а! Враг им баби! Ако је Ирош, баш се ирошки и владао! А, обешењаци једни! ... Нђ, ништа, ништа; шта је, ту је! Могло је бити и горе! – извињава господин попа своје овчице.

– Хе, хе... деца... врагови. Шта знате!? Џак бува, хе, хе! – вели Аркадија и додаје му услужно и понизно шешир и штап, који је био онакве форме какви су обично протојерејски штапови, а донео му га је на поклон с једнога вашара мајстор Лекса лецедер још пре неких двадесет година.

А деси ли се каква несрећа у селу да, на пример, неко у селу умре, и ту како коме, али господин-попи опет добро. Ако богатији умре, оглашују га сва звона и чинодејствују оба попа; а ако сиромашнији, онда, наравно, само један поп. Иде, па мало пева он, мало црквењак, а мало ђаци, тако наизменце. Док црквењак или ђаци певају, господин попа мисли у памети, или се разговара о стању и имању усопшчега, о тестаменту и наследницима, о процесу и фишкалима, и већ о тако нечем што би спадало у тај круг ствари. После погребца црквењак однесе одјејаније и требник, а попа угаси и замота свећу у добивену цицану или свилену мараму. (Било их је свакојаквих, али је господин попа најрадије примао оне свилене). И још ту на гробљу покупује од деце – која су такође чинодејствовала, носећи крст и чираке и рипиде – све њихове мараме и пантљике; покупује будзашто, по четири крајцаре мараму. „Деде, децо“, вели им господин попа, „дајте ви то попи, а попа ће вама грошић-два дати за то!“ Купи, па и то пошље кући. Од тих ствари после госпоја попадајија изабере што јој се допадне, а остало добије у „плату“ каква Жужа или Ержа (Мађарица наравно), па се све шарени од

ЛАСТАВИЦА

пантљика кад прође сокаком, да ти је милина погледати за њом. Пролази, па унесређава свет, а највише оне танке и нафризиране берберске калфе. Е, не може човек, па да му је срце од камена, а да се не осврне за њом и не дâ оку пријатна призора и уживања. Шарени се од силних пантљика као слободно међународно пристаниште од барјака на разним ескадрама. Нек се зна што је господин-попина слушкиња!

А господин попа чешће и не долази кући, него с гробља право кући „усопшчега“ на даћу. Ту су скупљене ожалошћене комшије и неутешени рођаци, и они што су задовољни с тестаментом, а и они други што се спремају да дигну процес и да га оборе, и на тај начин спасу душу милога покојника од једног тако тешког греха као што је неправедан тестаменат. Господин-попи опет најугледније место. Седе сви и једу. Нико ништа не говори, него ћуте и једу и пију погружено, како правој тузи и жалости и приличи. Пију за покој душе.

– Хе, мој Проко, мој Проко (или како већ буде име покојнику) – уздише Глиша Сермијаш, па пружи испражњену чашу да му се наточи, а рука му дрхће. – Мој Проко – наставља Глиша, а глава му пала од жалости на груди – да је среће да ти меникана овако пијеш за спокој душе, а не ја тебикана! Та теби је бар било још дана записато, а не ја да се вучем по свету овако без тебе, без свога најближег, каз’ти, брата и пријатеља. Та и онај бог, боже ме прости, узима што је боље! Ето ја и господин попа, ми ћемо још сто година живити и мучити се! Проко, добри друже, ди си, да видиш твога Глишу како се злопати! – уздише Глиша, искапи чашу и спусти главу на сто.

И сви тресу жалосно главом и хвале покојника. Износе многе врлине његове, од којих за многе нико живи дотле

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

није знао, а највише зна да приповеда каква Вавика или Бетика, каква Швабица, која се ту нашла и била на услузи збуњеним домаћинима. Прича својим накарадним српским језиком, и уноси шале и смеха у суморно друштво. Па и господин попа би устајући рекао добру за покојника: „Богме“, вели он, „село га неће још дуго другог таковог имати; то ја само кажем: Проку нећемо лако накнадити.“

Ето, тако је отприлике живео господин попа у селу, а који баш попа поименце, мислим да није било нужно досад да кажем, јер је давно речено да су сви попови једнаки, један кô други. А после, и правила поетике веле да треба што више пробудити радозналост у читалаца, а то је, мислим, до сада већ прилично постигнуто. И сада бих већ могао и да кажем и како су се звала та два попа. То су она иста два попа чијим сам часним именима као насловом украсио ову приповетку; то су поп Ђира и поп Спира. А обојица су имали још и своје надимке; поп Ђира се звао и *Пој Хала*, а поп Спира: *Пој Кеса*. Зашто су оног првог прозвали поп Хала, чули сте, а зашто овог другог поп Кеса, чућете.

Овај несретни надимак, на који се поп Спира онако исто тужио као и поп Ђира на свој, добио је он одавно. Ако је веровати ономе што прича госпоја попадија Ђириница (а то је присна пријатељица госпоје Спиринице), а што је из њених рођених уста чуо и забележио сам писац, веле да је добио тај надимак отуда што се одавно, још прве године, као млад попа, заборавивши свој немешаг, па чак и чин, умешао међу ону гомилу која обично салета кумова кола, па се дере: „Куме, изгоре ти кеса!“, и што је најстрашније

и најневероватније у свој тој приповеци, веле да се и он баш својски гурао кад је кум неколико пута бацио међ свет пуну шаку крајцара, двогрошака, па чак и неколико сексера. На један тако бачен сексер веле да је тако силно полетео и одгурнуо онога испред себе, да је овај јадник полетео у неку барицу, и забо се у њу главачке, и стајао усађен као струк лука. Од то доба веле да су му дали надимак *Пољ Кеса*, па га и данас још увек тако зову кад он није ту, иако је он давно и давно други човек.

И један и други одавно су у том селу, још откако су се оженили, а оженили су се чим су свршили у Карловцима богословију, а ову су свршили пре двадесет и више година. Оженили су се из истога места у коме данас попују. Поп Ђира узео господин-попину, а поп Спира туторову ћерку; ниједан из љубави. У оглашеном стечају за парохију било је много других услова, а за овај су чули тек кад су се пријавили. Били су обојица мало поматорији, већ увелико брадати клерици. И они приме и тај усмено саопштен им услов, и оженили су се, јер чак и црквењак, предшественик данашњег црквењака Аркадија, знао је да ће парохију добити само они који се буду хтели оженити тим двома лепотицама. Шта је, дакле, и остало свршеним клирицима и кандидатима него да се ожене њима. Лепе оне, а лепе и парохије – узеше се и не покајаше се нигда.

Од то доба једнако су лепо живели. За то време много се штошта променило, само је вредност њихова супружанска остала она иста, она стара. Као вино из подрума поп-Спирини, или ракија из подрума поп-Ђирини, што старија све боља – тако и пажња и љубав супружанска била је све солиднија. Али опет се нешто ипак изменило. Изменили се телесно оба попа и обе попадије. Кад су пре двадесет и

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

више година дошли у село, као свршени клирици, били су обојица суви и мршави као богословско благодетељање, а сад обојица дебели као народни фондови. Не знаш ко је дељеи, поп или попадаја. И једна и друга попадаја изгледа мала, широка а темељна као она фигура на господин-нотарошевом столу, у којој господин нотарош држи трафику, а то је једна женска прилика шира нег дужа, па се горња половина дигне, а у доњој стоји дуван, и увек је влажан.

А тек попови како су били угојени! Мангија само што им не прсне испод пазува, а појас никако да се скраси на трбуху него све бега под браду и ближе врату. Понеко од боље познатијих се усуди па дирне, на пример, поп-Спиру за то, па ће му тек рећи:

– Ама зашто вам, господин-попо, не стоји тај појас на своме месту?

– Хе-хе! „Зашто?“ Како: зашто? – одговара му поп Спира. – Па где да стоји? Његово место и јесте баш ту где га видите. Није мени одликован трбух, па да на трбуху стоји, него је моје чисто срце награђено, па зато је тако одскочио, да срце покрије и одликује. Та колајне и висе на грудима; а кога сте још видели да му висе на трбуху?!

А био је заиста и награђен, јер поп Спира је имао црвен, а поп Ђира само плав, обичан појас. А то је била формална „јабука раздора“ између попова, а још више између попадаја. Јер људи се умеју, као што је већ познато и не треба доказивати, мало и умеравати и „политички“ владати, али жене, жене богме не умеју! Колико је само пута поп-Ђириница рекла кад су јој споменули поп-Спирин црвени појас: „Црвен појас! Уф, сав ми је црвен кад га видим; па и онај ко га спомене. Ко ти још неће добити црвен појас!“

Л А С Т А В И Ц А

А ако је веровати поп-Ђириници, и јесте га мало чудновато добио. Она вели да га је поп Спира добио само зато што је једанпут у једном ужем друштву певао пред Његовим преосвештенством и екселенцијом, господином владиком, уз тамбуру неке „мирјанске“ песме, каже да је певао: *Вино њије Дочјин Петтар, и Катинце њрехвална, свем свейу јавна*. Поп Спира је ударао лепо у тамбуру, а има још сад, после толико година, диван глас.

– Ето, то је певао – вели поп-Ђириница. – Нема ту никаквих других заслуга, него певао пред Његовом екселенцијом неке песме, оне, знате, „на фронцле“ песме, а екселенцији се допале, па му послао црвен појас кад се вратио у резиденцију. Место да добије по носу, кô што је већ неколико пута и заслужио то, он још одликован! ... Тек штогод и од екселенције!! – вели љутито поп-Ђириница и брише уснене углове.

Тако је причала чешће, љутила се и додавала да је зачудо увек срећан тај господин Спира. Увек се извуче из малера, па да је не знам какав. А ту је мислила на онај случај кад је Његово преосвештвенство владика правио каноничну визитацију по својој епархији, па није затекао на време поп-Спиру на дужности.

А то је било овако.

Бануо једаред изненада господин владика у село, а баш је била недеља. Он право у цркву на јутрење, кад али још нема попе, а звонило већ. А господин владика оде у олтар, па поче да служи. Црквењак Аркадија, кад сиђе са звонаре па виде ко је у олтару, лепо се скамени човек већма него кад му се на сну јавио св. Никола и наредио му да каже Јањи Грку да купи цркви трећи полијелеј и да повиси црквењаку плату. Аркадија је баш свакојаких чуда видео: с покојнима

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

се разговарао, познавао неколико вештица у том и околним местима, био посредник између угодника божјих и људи грешних – али ово чудо је први пут сад доживео! Одмах се прибере и замоли старога Орестију ковача да држи ону његову певницу док он часком не оде. Орестија, који је ванредно певао и китио и дизао обрве при појању чак и на теме, радо се прими тога, а Аркадија полети кò без душе поп-Спириној кући, која није далеко била, па се раздерао још с авлијских врата.

– Брже, господине, малер... несрећа, велика несрећа...

– Наопако! Каква несрећа? – излети поп Спира. – Како, како? Да се није откинуло клатно, па поубијало једну дечицу?

– Није – виче Аркадија сав задуван – него нешто још горе! Дошли су Његова екселенција господин владика... Ено ушли су сам у олтар, па почели да чинодејствују, да служе сами јутрење.

– Вла-вла-владика! Јао, наопако! – рече поп Спира и стаде забленут и скамењен. Да је ћосави патер Иноценц из Темишвара пустио браду и бркове и метнуо камилавку по чину реда св. Василија, па дошао и стао пред њега и замолио га да га покрсти и преведе у нашу православну веру – не би се заиста више зачудио поп Спира него сад кад је ово чуо. Гром, прави, формални гром из ведре неба.

– Брзо, господине, брзо! – жури га Аркадија и полети на врата натраг цркви, а поп Спира за њим.

Обојица лете право цркви.

– Еј, наопако ми звонило! – хуче поп Спира и жури за Аркадијом, држећи се обема за трбух, који му је отежавао трчање. – А јао, несрећни Спира, шта ћеш сад?! Оде ти брада, кò да је никад ниси ни имао; одоше лепо и брада и бркови!

Л А С Т А В И Ц А

– Даће бог, па ће ваљда добро бити! – теши га Аркадија.
– Е, лако је теби, ти не зависиш од њега. Него, реци дер, бога ти, шта да радим, јао, шта да радим?! Ти си сад паметнији од мене!

– Не знам ништа! Од стрâ, господине, не знам, ни како ми је име – вели Аркадија. – Али ваљда ће ми успут што пасти на памет! – вели, а измакао испред попа.

– Па шта сад да радимо, брат-Аркадија? Помагај, ако бога знаш – рече јако задуван поп Спира кад стигоше у порту.

– Та, ја сам се и сетио, али не знам 'оће л' штогођ ваљати – вели Аркадија. – А како би било, онако, господине, да кажете да сам се бајаги ја задоцнио као болестан, а ја и тако од екселенције не зависим, немам с њиме ништа, да простите, кô ни ветар с opakлијом, па да ме ви нисте затекли у цркви, па сте се ви сами онда попели на звонару и звонили на јутрење!

– О, бог ти помогао! – одахну поп Спира. – Врло добро, тако ћемо и казати.

Па тако и урадише.

И поп Спира се лепо извукао из шкрипца, а био је већ жив обамро! Није шала, владика; онако строг човек!

Владика га саслуша и поверује му, па га штавише још и похвали за смиреност и ревност његову у служби олтару и звонари. Назвао га је чак „столпом православија“. И где год је после било прилике, похвалио је доброга пастира пароха Спиру, а видљив доказ и знак тога његова задовољства и благонаклоности беше онај црвени појас, на који толико викаше поп-Ђириница.

– Због песме, ни због чега другог! – говорила би госпођа Ђириница кад год би се повела реч о томе. – Ништа друго,

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

слатка моја. Сад ако сам ја заслужила црвен појас, то је и господин Спира! – завршила би шапућући поп Ђирница.

Но иако је то госпоја попадаја говорила, зато ипак не треба нико да помисли да су се они, не дај боже, мрзели. Живели су они врло лепо, као што, напослетку, и приличи поповским кућама, које треба да послуже као пример осталом стаду и парохијанима.

Живели су, као што рекох, врло лепо. Кад поп Спира закоље свиње и направи диснотор (што ће рећи свињску даћу), а он прво пошље поп-Ђири од заклатог свинчета и кожурице и масти и кобасице и крвавице, па понекад и неку шварглу, ма и најмању; тако исто ради и поп Ђира и шаље поп-Спири. А примеру супруга својих следовале су и домаћице. Кад би се што умесило у једној, слало би се од тога и у другу кућу с примедбом да није баш испало онако као што се желело, и молбом да искрено и беспристрасно оцене како им се допада милихпрот, торта, штрудла, куглоф и томе подобна теста.

– Ах – рекла би сва задовољна и срећна госпођа Ђирница, ређајући киселу штрудлу по тањиру, да пошље госпоји Спириници – знам да ће пући од јада госпоја Сида кад само види како је добар мој квасац! Па кернштрудла лепо нарасла, па мекана кò душа. Гледај само како је одскочила кò федери у канабету! Једна лепота! Боже, боже, чисто бих сама однела, само да је видим какво ће лице да направи кад је види! А њена штрудла од прошле недеље била је спљоштена кò слепачка погача, кò да је спрам месечине печена. Оволико ће одскакати од земље од оне њене пакости,

бештија дебела, само кад види – вели госпоја Ђириница и показује невероватну висину до које ће госпоја Спириница поскочити од силне пакости, и даје тањир кћерци својој да га однесе у комшилук.

А после ручка одмах отрча преко пута да их затекне за столом, да на лицу места види ефекат који је произвела својом кернштрудлом.

– Баш ћу вас нешто замолити, слатка госпоја Сидо, па ма се љутили на мене – рекла би госпоја Перса, поп-Ђириница лепша половина, оној другој попадији – све се канем да једаред дођем код вас на једно пола дана, па да ви мене лепо научите како ви то правите оне ваше чувене путер крофне. Ви то зачудо лепо умете и надалеко сте се прочули через њих. А ја, ђаво би ме мој знао, мени никад не испадну за руком. Шта све не радим, па не ваља! Не ваља, видим и сама!

– А, дабоме, није него још нешто! – цифра се госпоја Сидо.

– Не, не, без шале вам кажем. Колико сам се пута сита наплакала због тога. Увек ми пребацује мој супруг. Једаред сам се баш наљутила па му рекла, кад ми је стао пребацити што не умем тако лепо кô ви, рекла сам му... ’оћу да вам кажем, слатка госпоја-Сидо, па ма знала да ћете се одмах сад ту наћи увређена... „А ти онда што си“, реко’ му ја, „узео мене! Био узети госпоја-Сиду, кад ти тако пуца срце за њом, па би онда имао ко да ти прави шприц крофне... а и лепша је од мене, и дебља“...

– Ваљда путер крофне, хтели сте рећи? – поправља је госпоја Сидо мало љута због споменуте дебљине.

– Та да, путер крофне, ушô ђаво у њих, боже ме прости! Љута сам, слатка, па не знам већ ни шта говорим. Не могу ја све знати; кад ми није од бога дато да правим путер крофне.

ПОП ЂИРА И ПОП СПИРА

Та, бога ми, шта ту ваздан, а шта ме је ту окупио! А њему онда пуне очи суза, па само намешта појас и ћелепуш, па само каже: „Но, но“, каже он. „Куд ти опет оде! Нисам“, каже, „тако мислио, Персо, супруго моја; волијем ја тебе него све путер крофне на свету!“ А мени онда дође жао што сам га тако ожалостила, па проклињем и себе и шприц крофне.

А госпоја-Сиди мило, боже, па се све намешта на столици, а трбух јој се тресе од задовољства, па је теши:

– Е, госпоја-Персо, тако вам је то у овом свету. Свакога је обдарио бог са по каквим даром; није ни у путер крофнама сва срећа. Него баш кад сте се толико каприцирали и држите да ја боље правим од вас, онда с драге воље, кад год је вама згодно. Дођите ето једне недеље пре подне, а поведите и Меланију с вама. И она је већ велика; данас-сутра па ће јој се јавити каква прилика... па треба да зна, и њу ћу научити. Али, слатка, услуге за услугу; ’оћу и вас да то кошта нешто...

– Молим, молим, да чујем.

– Само тако ћу вам показати ако ви мене научите како се прави онај мелшпајз што се зове: *Саће од золџе од квасца*, јер сте ви у томе, морам признати, прави мајстор. А мој попа опет то, па само то воли, као да је, боже ме прости, швапско дете.

– Хе, слатка моја – вели поносито госпоја Перса – није то сваком баш ни да̑то! Ал’ зато је требало имати добродучитеља, а ја сам га баш имала! Моја покојна мама, бог да јој душу прости, није било тога теста или мелшпајза што га она не би знала зготовити. Кад она направи то *Саће од золџе од квасца*, могла је, што кажу, и самог цара послужити!! Господин Јеротеј Драгановић кад је написао онај *Кохџух*, хтео га је *њој* посветити, дашта!

ЛАСТАВИЦА

– Верујем, слатка.

– Па како је мене моја мама учила, тако ја сад учим моју Меланију.

– Слатка! И моја Јуца тако исто. Зна вам та свашта. Али кажем вам, слатка, само једаред да види како се нешто готови, одмах ти она, рано моја, трчи кући па проба. Има једну књигу пуну исписану. Лепе корице и пише на њима *Poesie* што јој је купио за спомен на презент господин Шандор, јурат из Кикинде, а нема ништа труковано, него све празни листови. А она, слатко дете моје, села па записала у њу све сосове, цушпајзе и мелшпајзе како се правиду. Све излењирала и исписала, слатко дете моје. Пише кô канцелариста какав; исти њен отац! Ко је узме, слатка, тај ће бар знати да има једну добру виртштафтерку.

– Рано моја, знам. И ја је, верујте, слатка, никад не делим од моје Меланије и увек јој кажем да се само са њом дружи и на њу угледа.

Ето, тако се разговарају две попадије.

ГЛАВА ДРУГА

У којој већ оћййочиње йомало сама йрича, мада се може узейи и да је она йродужење йлаве йрве.

како су живеле попадије, тако су лепо живели и попови међу собом. Мало које вече да не прође а да не оде поп Спира поп-Ђири, или овај ономе. Некако и једнима и другима изгледа да им је пропао цео дан ако се бар увече не виде и не обиђу. Па тако је то било и лети и зими.

Ето баш у петак, кад и отпочиње управо ова наша приповетка, чим се спустило вече и вечерали, дигò се поп Спира и прегрнуо попадијину зимску велику мараму, којом се обично служила цела кућа, а у последње време већ почели њоме покривати и тесто за киселу штрудлу и крофне – па се кренуо поп-Ђири прекопута, мало повише „у шрех“, а за њим попадија и кћи Јуца. „Ајде, вели, да мало поседимо; рано је још за легање!“

– О, о, о! – зачу се из поп-Ђирине куће, кад ступише у собу. – Каква срећа, каква срећа! – вели поп Ђира, па се диже од стола, брише браду од јела и иде у сретање. – Баш

ЛАСТАВИЦА

добро те се сетисте и наканисте, а ми, бога ми, скоро задремали.

„Бештија једна“, мисли у себи госпоја Перса, „мора она свуд свој нос да забодe! Ништа друго него је дошла само зато да види шта вечерамо. А баш је и потрефила!“, кида се госпођа Перса, а смешка се и вели: – Ех, ех, ама кô да сам поручила, е баш добро!

– А ми чекали и чекали – вели поп Спира – нећете ли се *ви* кренути овако к нама. Па кад *вас* нема код *нас*, ето нас код вас; па сад било вам право не било!

– Ију, господин-Спиро, шта вам то сада пада на памет! А ја баш сад мало час с мојим попом разговарам, па кажем баш: „Ју, боже, ала да се ’оће нешто, на нашу срећу, сетити па да нам дођу мало. Чисто ми глува и пуста кућа без њих!“ Па седите! Извол’те раскомите се као код своје куће. Јуцо душо, седи ту до Меланије; знам да имате шта да се разговарате.

И поседаше сви.

Попови пијуцкају помало и играју неку стару игру *фирциџи*, а попадије узму плетива па штрикају или подштрикавају плаве чарапе, од чијих се сара после врло често праве врло zgodне и добро познате дуванкесе које чак и у Србију донесе понеки тестераш. А омладина, фрајла Јула и фрајла Меланија, само се цмачу и смеше једна на другу. Шта се разговарају, то ће сам бог знати, шапћу па се зацене од смеја, наслоне се једна на другу, па се њихају и смеју тако, док их мамице не опомену да то није лепо! А кад настане ћеретање међу девојкама, оговарање међу мамама и пијуцкање међу татама – прође поноћ за тили час. Тек чујеш неко шуштање, кашљање, неке ропце, а затим као неко избијање. То дуварски сахат избија. Броје сви, а попа Спира гласно: седамнаест.